

**„ALEXANDRU IOAN CUZA” UNIVERSITY OF
IAȘI**

FACULTY OF HISTORY

NICOLAE B. CANTACUZINO.

DIPLOMAT (1889-1930)

-Abstract-

SCIENTIFIC COORDINATOR,

PROF. UNIV. DR. GHEORGHE CLIVETI

PhD CANDIDATE,

ȘTEFAN CRĂCIUN

IAȘI

2023

Nicolae B. Cantacuzino (1864-1948) was a career diplomat who did not enjoy much interest from historians, as his fragmented activity in the various capitals of Europe is only a preamble to the history of relations between Romania and the states in who carried out his missions. Cantacuzino was a career diplomat, who began his work in the Central Administration in November 1889 as a supernumerary copyist, then head of office 2nd class from October 1890 and advanced to the rank of legation attaché. In March 1891, he was appointed vice-consul and chancellor of the Romanian consulate in Budapest, and two years later he was promoted to the rank of third-class legation secretary. He was promoted, in July 1893, to the rank of secretary of legation second class at the legation in Athens, but continued to work at the consulate in Budapest until the end of 1894, when he was sent to Vienna as secretary of second class legation. For a short time, April-October 1894, he was appointed deputy director of Foreign Affairs and Litigation in the Central Administration. From here he was appointed chargé d'affaires in Athens, November 1896 - June 189,

appointed to St. Petersburg but not installed and was also transferred to as secretary of legation second class.

In July-August 1899 he was promoted and confirmed as Secretary of Legation 1st Class, and in April 1905 he was promoted to the rank of Counselor of Legation. After a long stay in Vienna, in July 1909 he was appointed secretary general of the Ministry of Foreign Affairs and promoted to the rank of plenipotentiary minister 2nd class in October. In March 1911, he was appointed envoy extraordinary and minister plenipotentiary of Romania in Bern and recalled to the ministry in July 1912. The diplomat had a break from diplomacy at his disposal between December 31, 1912 and June 18, 1914.

In June 1914-September 1916, Cantacuzino dealt with the administration of Romanian schools and churches in the Balkans and between July and September 1914 he was chargé d'affaires in Serbia. In 1916 he was transferred to Petrograd and remained there until 1918, after which he served as counselor of legation in Paris (1919-1920). In 1920 he was promoted to the rank of minister plenipotentiary first class and appointed to

Vienna as envoy extraordinary and minister plenipotentiary. In October 1922 he was recalled to the Central Administration and transferred to Paris. In the French capital he held the position of counselor of legation until December 1930, when he was retired. Between 1931-1937 he was an honorary adviser in the legation in Paris, being Romania's delegate to the Conference for Peace through Observance of Treaties, vice-president of the Franco-Romanian Chamber of Commerce and delegate to the International Technical Committee of Air Law Experts (CITEJA). He returned to the country in 1938 and lived in Bucharest, with his residence on Elisabeta boulevard no. 24. He died on April 26, 1948, being buried at the "Bellu" Cemetery.

These milestones of Nicolae B. Cantacuzino's career led us to want to research his activity, but being a career diplomat, the missions we will focus on are those in which he was head of mission, the other periods being presented later brief. On a historiography, a history of the studies in which Nicolae B. Cantacuzino is recorded is easy to make, the diplomat being briefly mentioned in

various situations of his missions¹. One aspect must be mentioned, however, Cantacuzino has memoirs, and the vast majority of the records come from the lines of his memories, but they do not accurately present the events that happened, and a careful research of his lines is necessary². If the diplomat began his work in Budapest in 1891, his memoirs were written in 1942, more than a decade after his retirement from diplomacy. Thus there may be certain gaps between what is reported in the memoirs and the events that took place.

Regarding the historiography of the research of the biographies of diplomats from the Old Kingdom and those from the interwar period, a growing number of

¹ Alexandru Porțeanu, *Mișcarea memorandistă în preocupările diplomatice și consulare ale României în Austro-Ungaria*, în Dan Berindei (coord.), *Istoria României. Pagini transilvane*, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 1994, p. 309-326; Ioan Mihai Cantacuzino, *O mie de ani în Balcani. O cronică a cantacuzinilor în vâltorea secolelor*, traducere de Maria Șerbănescu și Sabina Drăgoi, Editura Albatros, București, 1996; Claudia Chinezu, *Relațiile dintre România și Elveția. Abordări diplomatice, economice și culturale*, București, 2011.

² N. B. Cantacuzino, *Amintirile unui diplomat român*, cuvânt înainte de Nicolae Iorga, ediție îngrijită și prefațată de Adrian Anghelescu, Editura „Apollonia”, Iași, 1994.

studies highlight the interest in their careers³. These models regarding the research of diplomats must be put in line with works regarding the organization of the Ministry of Foreign Affairs⁴. Thus, the most important part is the research of the documents by consulting the files in the various funds of the Archive of the Ministry of Foreign Affairs.

With all these arguments, the question can be asked: how important is the activity of Nicolae B. Cantacuzino to deserve to be researched? Of course, the

³ Anastasie Iordache, *Dumitru Brătianu. Diplomatul, doctrinarul liberal și omul politic*, Editura Paideia, București, 2003; Daniel Cain, *Un trimis al majestații sale: Nicolae Mișu*, Editura Anima, București, 2007; Adrian Vițalariu, *Nicolae Petrescu-Comnen – Diplomat*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2014; Adrian Bogdan Ceobanu, *Diplomați în Vechiul Regat. Familie, carieră și viață socială în timpul lui Carol I (1878-1914)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015; Ioana Ecaterina Asavoia, *Diplomatul Victor Cădere (1919-1944)*, Editura Miidecărți, Bragadiru, 2019; Răzvan-Cristian Bîgiu, *Trandafir G. Djuvara: biografia unui diplomat român (1856-1935)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște 2021.

⁴ Ion Mamina, *Monarhia constituțională în România. Enciclopedie politică. 1866-1938*, Editura Enciclopedică, București, 2000; *Organizarea instituțională a Ministerului Afacerilor Externe. Acte și documente. Volumul I (1859-1919)*, 2004 și *Volumul II (1820-1947)*, 2006, ediții îngrijite de Ion Mamina, Gheorghe Neacșu și George G. Potra, Fundația Europeană Titulescu, București; Ion M. Anghel, *Dreptul diplomatic și dreptul consular*, Universul Juridic, București, 2011.

diplomat cannot be compared with diplomats such as Constantin Diamandi, Alexandru Beldiman, Alexandru Emanuel Lahovaru, Raoul Bossy, Nicolae Petrescu-Comnen, but his activity is a pretext to deepen certain aspects of the history of Romania's relations with other states. In fact, Cantacuzino's most important missions were in: Budapest at the Romanian General Consulate in Budapest (1891-1894), the Romanian legation in Bern (1911-1912) and the Romanian legation in Vienna between (1920-1922). The years of his activity find him participating in the main Romanian legations abroad for four decades, alongside "big names" of Romanian diplomacy, such as: Emil Ghica, Constantin Diamandy Alexandru Em. Lahovary, Nicolae Mişu, etc.

The study of his activity brings us to the world of the "Belle Époque", but it does not stop here, it takes us to the period of the "Great War" and the interwar period in which the old European order was overthrown and changed humanity's perception of the world. From the eyes of a diplomat, these radical transformations felt much more nuanced depending on the capitals of Europe in which he operated. From secretaries of legation,

counselors of legation and ministers plenipotentiary, the tension of politics between states engages them in an activity in the service of what is called the "state interest".

Regarding the structure of the work, I opted for segmenting it into seven chapters, each of which will correspond to a stage in Nicolae B. Cantacuzino's career. It should be noted that the delimitation of the chapters is chronological, choosing this approach to be able to cursorily reproduce the activity of the diplomat, thus being able to observe his involvement in the various missions with which he was assigned. The first chapter is dedicated both to the diplomat's family and to Cantacuzino's education and training, including information about his private life and his studies, as well as his entry into the Ministry of Foreign Affairs as a mere supernumerary copyist.

The second part, one of the densest documentary, will focus on Cantacuzino's activity at the Romanian consulate in Budapest between 1891-1894, being structured on three important coordinates: the debates in the Hungarian Parliament, the Memorandum of Romanians from Transylvania and the economic situation

in Kingdom of Hungary. The third segment will focus on the mission of the diplomat from Athens, during the Greek-Turkish war of 1897, while integrating aspects from the time spent in the Romanian legation in Vienna (1898-1909).

In the fourth chapter, we will analyze Cantacuzino's activity as general secretary of the Ministry of Foreign Affairs (1909-1911) and as the first extraordinary envoy and minister plenipotentiary of Romania in Bern (1911-1912). Both assignments represented for the diplomat the rise to the front ranks of diplomacy, thus managing after a long period to be promoted to management positions.

The fifth part deals with the activity of the diplomat during the Great War, between Belgrade, during the crisis of July 1914, and Niš, from July to November 1914, as *chargé d'affaires*. Then we will focus on his sending to Petrograd as part of the Romanian legation led by Constantin Diamandi (1916-1917), to then insist on his stay in Paris, where various tasks were delegated to him (1918-1920).

The sixth part of the research is focused on his sending to Vienna, at the head of the newly established legation after the end of the first world conflagration (1920-1922). This period was marked by the diversity of issues with which Cantacuzino intersected his activity, in a capital of a former empire, which, however, had lost its former importance and was only a shadow and a memory of the old imperial city. As will be seen, although he was appointed plenipotentiary minister first class, the diplomat's situation was a precarious one, facing both financial difficulties and the lack of interest in foreign policy from Bucharest, since diplomatically Austria no longer was of great interest. Thus, we arrive at the last part of the paper, in which we will dwell on the transfer of Nicolae B. Cantacuzino to Paris until his retirement, his preference to remain as second legation, preferring Paris, Vienna lacking the beauty of the past. Thus it will be observed that what was Vienna for the diplomat before the war, was Paris in the interwar period. At the same time, we will evoke, as far as we can afford, the retreat to Bucharest and the last events in the life of the one who was a career diplomat.

Focusing on his career, Nicolae B. Cantacuzino is a special case among Romanian diplomats. In the present case, studying the activity of a little-known diplomat also provides additional personal satisfaction to researchers who have the opportunity to browse through new documents and which, of course, when correlated with the other known works, provide additional knowledge on the history of diplomacy and foreign policy. The sources used in our research do not claim to have completely exhausted the activity of the diplomat, but we tried to explain and contextualize different events of internal and external politics, not only from the perspective of the main political and diplomatic actors, but rather from the perspective of those who composed the Romanian diplomatic apparatus, which were engaged at a lower level in international relations.

SELECTIVE BIBLIOGRAPHY

I. Primary sources

a. Archival documents

Ministry of Foreign Affairs Archive - Bucharest (AMAE)

- Fond 71/Austria, vol. 1, 18, 27, 42.
- Fond 77/Dosare personale, C48 – N. B. Cantacuzino, vol. I, vol. II.
- Fond Arhiva Istorică, vol 181, 184, 185, 385.
- Fond Berna, vol. 3, 8, 11, 68\1.
- Fond Problema 15, vol. 16.
- Fond Problema 21, vol. 1, 20, 27, 34, 69, 114, 115, 116, 118.
- Fond Problema 82, vol. 1, 5, 16, 42, 46, 86-6, 88-bis, 91.

b. Edited sources

- Deák, Francis; Ujváry, Dezső (ed.), *Papers and Documents Relating to the Foreign Relations of Hungary*, vol. I, 1919-1920, Budapesta, 1939.

- Dezső, Ujváry (ed.), *Papers and Documents Relating to the Foreign Relations of Hungary*, vol. II, January to August 1921, Budapest, 1946.
 - Ionașcu, I.; Bărbulescu P.; Gheorghe Gh., *Tratatetele internaționale ale României (1354-1920)*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1975.
 - Lungu, Corneliu Mihail (coord.), *Diplomația europeană și mișcarea memorandistă*, Arhivele Statului din România, București, 1995.
 - *Organizarea instituțională a Ministerului Afacerilor Externe. Acte și documente. Volumul I (1859-1919)*, 2004; *Volumul II (1920-1947)* 2007, ediție îngrijită de Ion Mamina, Gheorghe Neacșu și George G. Potra, Fundația Europeană Titulescu, București.
- c. Diaries, memoirs, memories, correspondence, speeches**
- Argetoianu, Constantin, *Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri, vol. I, partea I. Până la 1888*, ediție și postfață de Stelian Neagoie, Humanitas, București, 1991.

- Bengescu, George, *Câte suvenire ale cartierei mele. Ion Ghica, V. Alecsandri, Alexandru Lahovari*, Editura Paul Lacomblez, Strada <<Des Paroissiens>>, nr. 31, Bruxelles, 1889.
- Cantacuzino, G. M., *Scrisorile către Simon. The letters to Simon*, ediție bilingvă, prefață Nicolae Florescu, traducere în engleză de Marie-Lyse Cantacuzino-Ruhemann, Simetria, București, 2010.
- N. B. Cantacuzino, *Amintirile unui diplomat român*, cuvânt înainte de Nicolae Iorga, Tiparul „Cartea Românească”, București 1945.
- Idem, *Amintirile unui diplomat român*, cuvânt înainte de Nicolae Iorga, ediție îngrijită și prefațată de Adrian Angheliescu, Editura „Apollonia”, Iași, 1994.
- Djuvara, Trandafir G., *Misiunile mele diplomatice. Belgrad – Sofia – Constantinopol – Galați – Bruxelles – Le Havre – Luxemburg – Atena. 1887-1925*, traducere și postfață de Andrei-Alexandru Căpușan, prefață de Victor Bérard, cuvânt înainte la ediția în limba română de Neagu Djuvara, Institutul European, Iași, 2009.

- Filitti, I. C., *Jurnal. Vol. I 1913-1919*, ediție îngrijită de Georgeta Filitti, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2008.
 - G. Duca, I. G., *Memorii, vol. I, Neutralitatea. Partea I (1914-1915)*, Editura Expres, București, 1992.
 - Ghyka, Dimitrie, *Memorii (1894-1940)*, traducere de Vasile Savin, Institutul European, Iași, 2004.
 - Iurașcu, Dimitrie, *Rugina toamnei: mărturii de diplomat din vremi apuse*, ed. îngrijită și note de Nicolae Iurașcu, Editura Partener, Galați, 2012.
 - Lahovary, Alexandru Em., *Amintiri Diplomatice. Constantinopol (1902-1906). Viena (1906-1908)*, ediție îngrijită de Adrian Stănescu și Laurențiu Vlad, studiu introductiv, selecția documentelor, note, comentarii și indice de Idem, Institutul European, Iași, 2009.
 - Vaida-Voevod, Alexandru, *Memorii*, vol II, Editura Dacia, Cluj, 1995.
- d. Press/Journals**
- „Adevărul” 1899, 1891, 1892, 1896, 1897, 1907, 1909, 1910.

- „Dimineata”, 1909, 1910, 1921.
- „Gazeta Transilvaniei”, 1891, 1893, 1906, 1921.
- „L'Écho du Nord”, 1925, 1929, 1930, 1934.
- „Lupta” 1891, 1894, 1925.
- „Monitorul Oficial”, 1921.
- „Neamul Românesc”, 1938.
- „Opinia”, 1911, 1912, 1930.
- „Telegraful român”, 1892.
- „Tribuna”, 1891, 1893, 1909, 1910.
- „Universul” 1866, 1894, 1914.

II. Working tools. Encyclopaedias and compendia

- *Almanach de Gotha: annuaire généalogique, diplomatique et statistique*, 1912.
- *Anuar diplomatic și consular al Regatului României, 1946: din istoria Ministerului Afacerilor Străine*, Adrian Vițalaru (ed.), Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2017.
- *Anuar diplomatic și consular al României pe 1894*, Imprimeria Statului, București, 1894.

- *Anuarul Bucurescilor. Annuaire de Bucarest, pe anul 1891-1892*, ediția IX, Tipografia Carol Göbl, Bucuresci, 1891.
- Lecca, Octav-George, *Famiile Boerești Române. Istorie și Genealogie (Dupe Isoare Autentice)*, Institutul de Arte Grafice și Editura „Minerva”, București, 1899.
- Mamina Ion, *Monarhia constituțională în România. Enciclopedie politică. 1866-1938*, Editura Enciclopedică, București, 2000.
- Neagoe, Stelian, *Instituțiile, organizațiile internaționale și România. Mică enciclopedie*, vol. I, Editura Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale(ISPRI), București, 2013.
- Nicolescu, Gheorghe; Oroian, Teofil, *Șefii statului major general român 1859-2000*, Editura Europa Nova, București, 2000.
- Sturdza, Mihai Dimitrie (coord. și coautor), *Famiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică*, vol.

III, *Familia Cantacuzino*, Editura Simetria, București, 2014.

III. General works and studies

- Anghel, Ion M., *Dreptul diplomatic și dreptul consular*, Universul Juridic, București, 2011.
- Arhire, Sorin, *Politica externă a României 1920-1940 (I)*, în „Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis”, 2011, 3, p. 477-507.
- Barker, Elisabeth, *Austria 1918-1972*, University of Miami Press, Coral Gables – Florida, 1973.
- Berenger, Jean, *Istoria Austriei*, traducere, cuvând înainte și note de Radu Păun, Editura Corint, București, 1999.
- Brendon, Vyvyen, *Primul Război Mondial 1914-1918*, Ed. BIC ALL, București, 2003, p. 3.
- Buzatu, Gheorghe; Scurtu Ioan, *Istoria românilor în secolul XX 1918-1948*, vol. I, Editura Paideia, București, 1999.
- Cain, Daniel, *Un trimis al majestații sale: Nicolae Mișu*, Editura Anima, București, 2007.

- Calafeteanu, Ion, *Politică și interes național*, Editura Enciclopedică, București, 1997.
- Campus, Eliza, *Din politica externă a României 1913-1947*, Editura Politică, București, 1980.
- Cantacuzino, Ioan Mihai, *O mie de ani în Balcani. O cronică a cantacuzinilor în vâltoarea secolelor*, traducere de Maria Șerbănescu și Sabina Drăgoi, Editura Albatros, București, 1996.
- Căzan, Gheorghe Nicolae; Zoner, Șerban Rădulescu, *România și Tripla Alianță 1878-1914*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1979.
- Cliveti, Gheorghe, *România și „alianțele germane”*, Editura Junimea, Iași, 2015.
- Constantin, Nuțu, *România în anii neutralității (1914-1916)*, Editura Științifică, București, 1972.
- Dinu, Rudolf, *Diplomația Vechiului Regat 1878-1914. Studii*, Monitorul Oficial și Presa Universitară Clujeană, București, 2014
- Dobre, Cezar, *1918: înfrângeri și victorii*, Editura Sylvi, București, 2003

- Gergely, András, *Istoria Ungariei*, Editura Kriterion, București, 2000.
- Gherman, Iustin Eusebiu, *Raporturi de putere și strategii politice în timpul mării guvernări conservatoare, 1891-1895*, teză de doctorat, Iași, 2018.
- Hitchins, Keith, *Afirmarea națiunii: Mișcarea națională românească din Transilvania, 1860-1914*, traducere din engleză de Sorana Georgescu-Gorjan, Editura Enciclopedică, București, 2000.
- Hitchins, Keith, *Romania 1866-1947*, ed. a IV-a, trad. din lb. engleză de George G. Potra și Delia Răzdolescu, Editura Humanitas, București, 2013.
- Hoensch, Jörg Konrad, *A History of Modern Hungary 1867-1994*, translated by Kim Traynor, second edition, Longman, 1996.
- Ineoan, Emanuil, *The Portrait of a Romanian Diplomat: Mihail Burghele*, în „Context, Interdisciplinarity”, volum III, Târgu-Mureș, „Petru Maior” University Press, 2014, pp. 447-455.

- Ion Ghika Budești, *Nicolae Ghika-Budești (1869-1943)*, în „Arhitectura”, an XXII, nr.4, 1974, pp. 49-54.
- Iordache, Anastasie, *Dumitru Brătianu. Diplomatul, doctrinarul liberal și omul politic*, Editura Paideia, București, 2003.
- Janos, Andrew C., *The Politics of Backwardness in Hungary, 1825-1945*, Princeton University Press, 1982.
- Jelavich, Barbara, *Modern Austria : empire and republic, 1815-1986*, Cambridge University Press, 1987.
- Leuștean, Lucian, *România și Ungaria în cadrul "Noii Europe" 1920-1923*, Editura Polirom, Iași, 2003.
- Lungu, Corneliu Mihail, *Relațiile Româno-Austro-Ungare 1875-1900*, Editura Silex, București, 2002.
- Maiorescu, Titu, *Istoria politică a României sub domnia lui Carol I*, ediție, postfață și indice de Stelian Neagoe, Editura Humanitas, București, 1994.

- Nanu, Frederic C., *Politica externă a României 1919-1933*, traducere de L. Roșca și E. Ungureanu, Institutul European, Iași, 1993.
- Netea, Vasile, *Istoria Memorandumului românilor din Transilvania și Banat*, ediție îngrijită de Valentin Borda, Editura Europa Nova, București, 1993.
- Obiziuc, Stelian, *Consulatele onorifice ale României din străinătate – scurt istoric (1862-1948)*, în „Caiete Diplomatice”, anii IV-V, 2016-2017, nr. 4-5, pp. 15-36.
- Pavel, Teodor, *Mișcarea românilor pentru unitate națională și diplomația Puterilor Centrale (1878-1895)*, vol. I, Editura Facla, Timișoara, 1979.
- Rickett, Richard, *A brief survey of austrian history*, Georg Prachner Verlag, Viena, 1966.
- Siupiur, Elena, *Intelectuali, elite, clase politice moderne în sud-estul european. Secolul XIX*, Editura Domino, București, 2004.
- Stroia, Adrian; Ghinoiu, Marin, *Școala Militară de Artilerie. 130 de ani de existență*, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, București, 2011.

- Sugar, Peter F.; Hanák, Péter; Frank, Tibor, *A History of Hungary*, Indiana University Press, 1990.
- Șinca, Florin, *Relații româno-austriece (1918-1938)*, RCR Editorial, București, 2013.
- Taylor, A. J. P., *Monarhia Habsburgică (1809-1918)*, traducere Cornelia Bucur, Editura Allfa, București, 2000.
- Trofin, Ștefan Cătălin, *Relațiile româno-britanice în perioada 1904-1916*, teză de doctorat, Iași, 2016.
- Velichi, C. N., *Atena*, în ****Reprezentanțele diplomatice ale României*, vol. I 1859-1917, Editura Politică, București, 1967, pp. 325-339.
- Vițalaru, Adrian, *Nicolae Petrescu-Comnen – Diplomat*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2014.
- Wachtel, Andrew Baruch, *Balcanii. O istorie despre diversitate și armonie*, traducere din limba engleză de Cristina Ispas, prefață de Daniel Cain, Editura Corint, București, 2017.
- Yolland, Arthur B., *Hungary*, London, 1917.

- Zub, Alexandru, *Orizont închis. Istoriografia română sub dictatură*, Institutul European, Iași, 2000.

IV. Special works and studies

- Angelescu, Adrian, *Nicolae B. Cantacuzino și lumea memoriei*, în N. B. Cantacuzino, *Amintirile unui diplomat român*, cuvânt înainte de Nicolae Iorga, ediție îngrijită și prefațată de Adrian Angheliescu, Editura „Apollonia”, Iași, 1994, pp. V-XVI.
- Arlettaz, Gérald; Arlettaz, Silvia, *La « question des étrangers » en Suisse 1880-1914*, în Daniel Fabre (coord.), *L'Europe entre cultures et nations*, Éditions de la Maison des sciences de l'homme, Ministère de la Culture, Paris, 1996, p. 257-268.
- Asavoia, Ioana Ecaterina, *Diplomatul Victor Cădere (1919-1944)*, Editura Miidecărți, Bragadiru, 2019;
- Berki, Tímea, *From Grigore Moldovan to Moldován Gergely*, în „Acta Universitatis Sapientiae, Philologica”, 3, 2 (2011), pp. 156–166.
- Bîgiu, Răzvan-Cristian, *Trandafir G. Djuvara: biografia unui diplomat român (1856-1935)*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște 2021.

- Cantacuzène, Jean Michel, *Une vie en Roumanie. De la Belle Époque à la République populaire 1899-1960*, L'Harmattan, Paris, 2011.
- Ceobanu, Adrian-Bogadan, *Un diplomat al Vechiului Regat: Gheorghe Rosetti-Solescu*, în *Gheorghe Rosetti-Solescu Corespondență diplomatică personală și oficială (1895-1911). Petersburg*, (ed.) Rudolf Dinu, Adrian-Bogdan Ceobanu, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2016, p. 9-46;
- Idem, *De la correspondance privée de Geroge Cretzianu, secrétaire general du Ministère des Affaires Étrangères (1911-1913)*, în Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu» din Cluj-Napoca”, tom LVIII, 2019, pp. 257-269.
- Idem, *Diplomați în Vechiul Regat. Familie, carieră și viață socială în timpul lui Carol I (1878-1914)*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2015.

- Idem, *Secretarii generali ai Ministerului Afacerilor Străine (1878-1918). Studii și documente*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2019.
- Idem, *Reflections on Romanian Old Diplomacy: Romanian Diplomats in Sankt Petersburg (1878-1918)*, în *Romanian and European Diplomacy From Cabinet Diplomacy to the 21st Century Challenges*, editori Gh. Cliveti, Adrian-Bogdan Ceobanu, Adrian Vițalaru, Ionuț Nistor, Beit Casa Editrice Trieste-Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2012, p. 236-257;
- Chinezu, Claudia, *Relațiile dintre România și Elveția. Abordări diplomatice, economice și culturale*, București, 2011.
- Ciurcu, Alexandru, *Biserica Română de la Viena*, în „Amvonul”, nr. 10, ianuarie 1911, pp. 330-333.
- Cristian, Constantin, *Comisia Europeană a Dunării și consulatele străine din Galați (1919- 1940)*, în „Hiperborea. Journal of History”, vol. 1, nr 1, 2014, pp. 96-110.

- Damean, Sorin Liviu, *Diplomația românească în timpul lui Carol I – o diplomație de cabinet?*, în „Analele Universității din Craiova, Seria Istorie”, Anul XVII, Nr. 1(21)/2012, pp. 73-82.
- Deac, Augustin; Spălățelu, Ion, *Prăbușirea imperiului austro-ungar și formarea statelor naționale unitare din centrul și sud-estul Europei*, în „Revista de Istorie”, Nr. 3/1979, pp. 449-480.
- Deak, John; Jonathan E. Gumz, *How to Break a State: The Habsburg Monarchy's Internal War, 1914–1918*, „The American Historical Review” 122, no. 4 (2017), pp.1105–36.
- Dinu, Rudolf, *Elita diplomatică a Vechiului Regat în corespondență privată. (I) Alexandru Margiloman (1900-1901)*, în „Revista istorică”, tom XXII, 2011, nr. 3–4, pp. 287-310.
- Dragu Dumitriu, Victoria, *Povești ale domnilor din București*, Editura Vremea, București, 2005.
- Ekinci, Mehmet Uğur, *The origins of the 1897 Ottoman-Greek War: A diplomatic history*, Dept. of History - Master's degree, Bilkent University, 2005.

- Feyler, Fernand, *Les manœuvres du 1er corps d'armée en 1911*, în „Revue Militaire Suisse”, 57/1912, pp. 34-46.
- Hogan, J. F. , *Civil marriage laws in Hungary*, în „The Irish Ecclesiastical Record”, volume XV, 1894, Dublin, pp. 1057-1075.
- Ide, John Jay, *The History and Accomplishments of the International Technical Committee of Aerial Legal Experts (C.I.T.E.J.A.)*, 3 J. Air L. & Com. 27 (1932), pp. 27-49.
- Imre, Joseph, *Burgenland and the Austria-Hungary Border Dispute in International Perspective, 1918-22*, „Region”, Vol. 4, No. 2, „Special Issue: The great war and eastern Europe”, 2015, pp. 219-246.
- Ioniță, Maria, *Secvențe dintr-o vizită oficială la Peleş a împăratului Franz Iosef I: septembrie 1896*, în Muzeul Național, nr. XIV, București, 2002, pp. 239-245.
- Iorga, N., *Paralelisme româno-helvete*, în „Memoriile Secțiunii Istorice”, Seria III, Tom. XX, 1939, pp. 339-350.

- Malița, Mircea, *Diplomatul în istorie. Introducere la o galerie de portrete*, în *Diplomați iluștri*, volumul I, Editura Politică, București, 1969.
- Miller, Michael Laurence, *A Monumental Debate in Budapest: The Hentzi Statue and the Limits of Austro-Hungarian Reconciliation, 1852–1918*, în „Austrian History Yearbook”, vol. 40, 2009, pp.215-237.
- Moga, Valer, *Post-Scriptum la Marele Război: Încercări de restaurație habsburgică în Ungaria (1921)*, în Terra Sebus. Acta Musei Sabesiensis, 9, 2017, pp. 269-315.
- Nastasă, Lucian, *Intimitatea amfiteatrelor. Ipostaze din viața privată a universitarilor "literari" (1864-1948)*, Editura Limes, Cluj Napoca, 2010..
- Pickett, Ralph H., *An Effort for Franco-Austrian Rapprochement*, în „Social Science”, vol. 32, No. 1957, pp. 46-49.
- Porțeanu, Alexandru, *Mișcarea memorandistă în preocupările diplomatice și consulare ale României în Austro-Ungaria*, în Dan Berindei (coord.), *Istoria*

României. Pagini transilvane, Centrul de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 1994, p. 309-326.

- Rădulescu-Zoner, Șerban, ”*Problema națională în contextul raporturilor româno-austro-ungare în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea*”, în ”*Revista de Istorie*”, Tom 31, nr. 10, octombrie 1978, pp. 17-34.
- Salter, Arthur, *The Reconstruction of Austria*, „Foreign Affairs”, Jun. 15, 1924, Vol. 2, No. 4 (Jun. 15, 1924), pp. 630-643.
- Sturdza, Mihai Dim., *Marele Logofăt Nicolae Cantă după 1848*, în Idem (coord. și coautor), *Familiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică, genealogică și biografică, Familia Cantacuzino*, vol. III, coord. Mihai Dim. Sturdza Editura Simetria, București, 2014, pp. 416-418.
- Sturdza, Mihai Dim., *Prințul care se dorea rege: Beizadea George Bibescu (1834-1902)*, în Idem (coord. și coautor), *Familiile boierești din Moldova și Țara Românească. Enciclopedie istorică*,

genealogică și biografică, Abaza-Bogdan, vol. I, Editura Simetria, București, 2004, pp. 477-482.

V. Online resources

- [https://www.biserici.org/index.php?menu=BI&code=9517.](https://www.biserici.org/index.php?menu=BI&code=9517)
- [http://arhiva.formula-as.ro/2009/866/acasa-1/un-boier-isi-cauta-amintirile-arh-matei-cantacuzino-11049.](http://arhiva.formula-as.ro/2009/866/acasa-1/un-boier-isi-cauta-amintirile-arh-matei-cantacuzino-11049)
- [https://dacianabrancea.com/2023/03/28/serban-cantacuzino-intre-doua-lumi-intre-doua-pasiuni/.](https://dacianabrancea.com/2023/03/28/serban-cantacuzino-intre-doua-lumi-intre-doua-pasiuni/)